

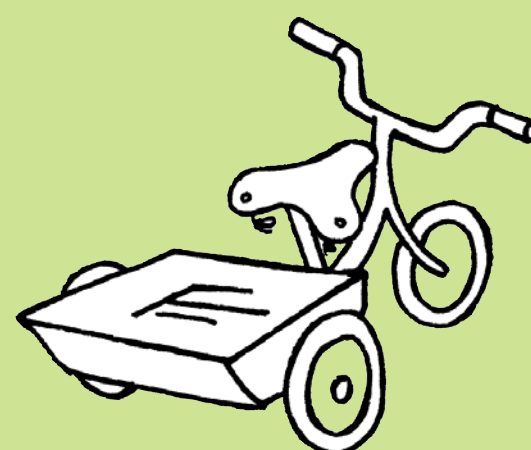
GLATHENGI KONVENCIAW

Le FNoski (Sa le thema andek than) konvecnia pa le glathenge chachimatha, vaj le glathengi konvecnia, kaj sa kadja bushol, lape ando 1989. Le Glathengi Konvecnia mothol save chachimatha si kaj sako glatha haj savorrenge de kaj le 18 bersh save beshen ande jekh them. Ande le glathengi konvecnia, vi le ternjimatha haj vi le glathi bushonpe glathi.

O Svedo trebul te lasharel sar maj mishto te pherel sa so tordjol ande konvecnia le glathengi. Na primer le Svedoske zakonura trebun te aven dakorrdio le chachimathenca so si ande konvecnia. O Svedo si thol pestar te shaj aven inkerde sa le glathenge chachimatha mashkar sa le manush, sako djes. O regeringo trebul vi si te thol zor te zhanel sako glatha haj vi sako baro manush peske chachimatha.

Le chachimatha tordjon ande sako kothor peske pe savende penelpe artiklura. Ande glathengi konvecnia si 54 artiklura haj 41 anda lende penen pa le chachimatha. Le kaver artiklura penen sar le thema te kerren buchi pe le glathengi konvecnia.

Le artiklura 2, 3, 6 haj 12, penelpe pe lende, sar le sheruthni principura le glathengi konvecniake. Kado zhutil tut te haljares le kaver artiklura. Sa le artiklura ande le glathengi konvecnia si phangle jekh kaveresa.

Ame ramosardam haj skurtjardam le artiklura jekh cera ande kado affisho te shaj avel ramope maj vushuro haj maj haljardo. Ame vi huladam le artiklura andel to gora te shaj dichol pa soste von si.

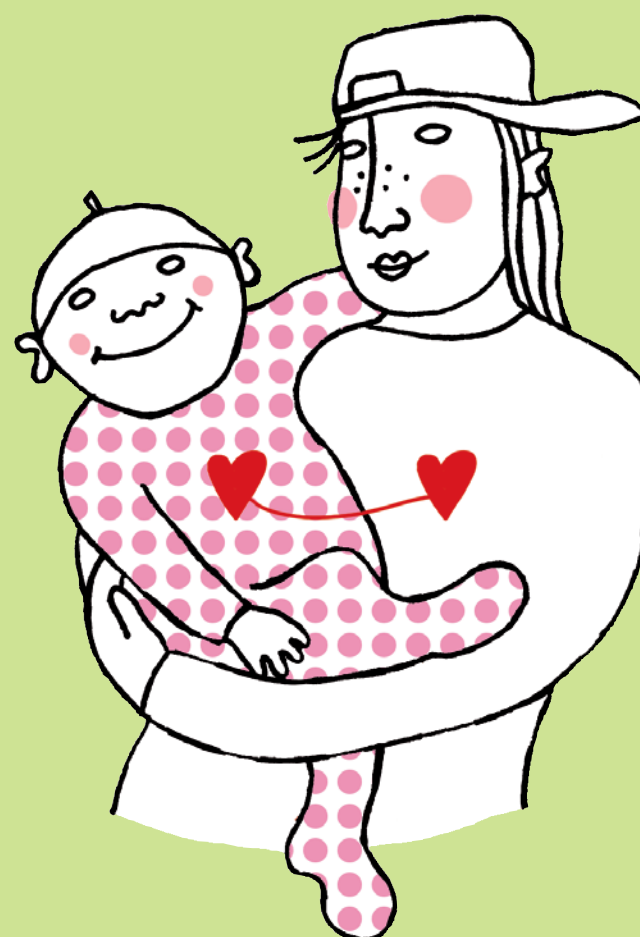

TE DES TUTAR GINDO

- Si tut chachimos te penes chirre gindura andel sa le pushimatha pa tute. Le bare si te ashunen haj te den pachiv kaj che gindura. Kana jekh departamento themesko vaj jekh kris lel paso vaj decizia ande jekh pushimos pa tute, si tut shajimos te des anglal anda tute.
- Si tut chachipe te penes so kames. Kado penel ke si tut chachimos te rodes pala, te les haj vi te des avri informacia haj kodo so si tut po gindo.
- Si tut chachimos te gindos so kames. Si tut chachimos te les pala kodja so pachas haj te inkeres savo pachamos kames. Chirre njamura (dad/dej) si te azhutin tut le dromesa, ma shoha nashtik te len decizia pe chirre gindura.
- Si tut chachimos te aves partjari ande jekh foreningo haj te zhas avri anda leste. Shaj vi les partja ande jekh kidimos dekin si pachako.

IDENTITETO

- Si tut chachimos te avel tut anav haj te avel tut lila le themeske. Si tut vi chachimos te zhanes sode birilpe te zhanes kon si chirre njamura (dad/dej) haj te aves mishto lino lendar.
- Si tut chachimos kaj chirro identiteto. Ando identiteto zhal o pinzharimos ke san manush le themesko ande chirro them, chirro anav haj o phangljimos chirre njamonca. Te sanas inkerdo varisar kathar chirro indetiteto, si te les azhutimos te zhanes les.

NJAMO

- Pe chirre njamura si o pharripe te len sama tutar. Von si te den tut azhutimos haj te sikhaven tuke o lasho drom kana tu kerres kadja sar tordjol ande le glathengi konvecnia haj del tut chachimos pe kodja.
- Konjik nashtik te shinel tut kathar chirre njamura (dad/dej), ferdi kana si ande chirri hasna. Na primer, kodo shaj avel kana chirre njamura chi len sama tutar sar trebulpe. Si tut chachimos te arakes tut vi chirre dasa haj vi chirre dadesa, te si tuke chorres.
- Te kamesa tu thaj chirre njamura te arekenpe tume kethanes, pala kodjak e sana shinde jekh kaverestar, tume shaj len azhutimos ande o them so trajin sode zhalpe. Te beshena chirre njamura andel kavere themende haj kames te arakesa tut lenca si te les azhutimos kathar o them kaj so tu beshes.
- Kaj chirro dad/dej ashel o bararimos chirro ande jekh than. Von si te gindon pe kodo so si tuke pe hasna. Te trebula chirre njamon azhutimos, trobul o them te thol e sama te avel kodo azhutimos, sar na primer po sastjimos haj samako than cinonenge (dagis).
- Thena birisa te aves maj dur ande chirro njamo si tut chachimos te les alondi sama haj azhutimos. Si tut chachimos te avel tut sama kodole dromesa savo si lasho tuke.
- Kodol thema savende si slobodo e adopcia, si te dikhen pe kodo te zhal e adopcia vortha haj ke tu so san adoptolime, si te avel tuke mishto. Le thema kanagodi si te dikhen pe chirro mishtimos.

JEKH MOLIMOS

- Le glathengi konvecnia del tut haj sa le glathen sa kodola chachimatha haj kuchimos. Chi jekh nashtik te kerrel pet ute diskriminacia. Kado penel ke konjik nashtik te inkerel tut maj thele sar kaveres. Nashtik chi te kerrelpe pet ute diskriminacia pala kon si chirre njamura vaj so von kerrede.
- Tut kaj si phyzichno haj psykichno nasvaljimos, si tut chachimos kaj jekh lasho trao. Sa kadja sar sa le kaver shaj haljares tu tut barimasko haj te avel tut pachamos ande tute. Tu trebul te shaj les partja ando trajo mashkar le manush. Si tut chachipe kaj specialno sama haj maj buth azhutimos.
- Tu kaj pherres ande jekh minoritetongi gruppa, vaj manush anglune ando them, si tut chachimos kaj kodja shib, kultura haj pachamos savenca tu hulaves kodja kavere ande chirri gruppa.

INFORMACIA

- Si tut chachimos te zhanes so kerrelpe ande chirro them haj ande luma, kadja te shaj haljardjolpe tuke, na primer, sar pherdal e televizija haj le gazzeti. Kodja informacia si te del tut azhutimos ande chirro purimos/barimos haj te trajis jekh sasto trajo.

TE AVEL TUKE MISHTO

- Kana jekh maj baro manush lel jekh decizia glathake trebul kodo maj baro te lel la ande "glathaki hasna". Kado penel ke kodo baro si te delpe gindo kanagodi pe chirri hasna haj sar kodi decizia lasharela chirro trajo. Tu si te les kodja sama savi trebul tut. Sa kadja si kintari le maj bare te gindon pe le "glathaki hasna", kana e decizia sar buthe glathenge.
- Si tut chachimos te trajis haj te barjos. Chirro them si te kerrel sa te shaj areses kado.
- Tu kaj avilans ar nashado, korkori vaj kethanes kavere, si tut chachimos samathe haj azhutimaste. Vi si te avel tut dino azhutimos te arakes tut chirre njamosa.
- Si tut chachimos te aves kasavo sasto so dashtilpe. Te aves nasvalo si tut chachimos te les sastjimosko azhutimos, haj te trenolis te shaj aves sasto. Si tut vi chachimos te avel sama thodini thena aves dukhado zakonondar save shaj kerren kadja tusa.
- Te si sama pet ute thodini vaj pe cho sastjimos si sama, si tut chachimos te avel kontrolla pe kodja sama te shaj zhal kodja sama vortha karing tute.
- Si tut chachimos kaj e socialno hudina. Te trebula, o them si te del azhutipe te shaj avel tut kaj te beshes, te al tut so te xas haj gada te phirrares.
- Si tut chachimos te trajis kadja, kaj si tu o shajimos te baros phyzichne, psykichne, duxosa, moralno haj socialne. Kaj chirro dad/dej si o kintari te dikhen kaj kodja ke aresel tut kado, ma te trebula azhutimos, atunchi lena les.
- Te sas thodini pe tute dukh vaj sas tutar hasna lini, vaj zor, si tut chachimos te les azhutimos te al pale tuke mishto. Kado si vi pe kodja kana sas kerri pet ute tortura vaj thena kaver zuralo dukhajepe, bi manushikano vaj pherajimasko pecimos karing tute, vaj dosharimos, vaj te sanas ande jekh marimos.

SIKJARIMOS

- Si tut chachimos kaj e skola. Si te les e angluni skola bi pokjinimasko.
- Ande skola si te baros kadja ke san preperime/sikjardo pe jekh trajo lasho haj sasto mashkar le manush. Tu vi si te siches te des pachiv kaj le manushikane chachimatha, chirre njamon, chirra haj le kavere kulturen, haj vi la natura/le veshen.

KHELIMOS, SLOBODO VRAMJA, HAJ HUDINA

- Tu si chachimos kaj e slobodo vrama, khelimos, haj hudina. Si tut chachimos te les partja andel kulturake bucha.

PA LE GLATHENGI KONVECIA

- Le glathengi konvecnia si tuke kaj sant hela 18 bersh. Ande le glathengi konvecnia vi le glathi haj vi le ternjimatha bushon "glathi".
- Sa le thema si te kerren sa so birin te shaj phirraven le chachimatha ande le glathengi konvecnia. Kado penel ke trebun te lenpe pala kodja so tordjol ande le glathengi konvecnia.
- Te dena tut maj bare chachimatha le zakonura haj regulura save si ande chirro them sar kodola so si ande le glathengi konvecnia, kodola atunchi djindjona.
- Pe chirro them si o kintari te zhandjolpe so tordjol ande le glathengi konvecnia, vi glathenge haj vi barenge.

Pa le glathengo ombudsmano

Ando Svedo si sa le glathen haj ternjimathen thela 18 bersh ombudsmano. O manush alome sar le glathengo ombudsmano si thodino kathar o regeringo haj si sheruthno pe jekh departamento themesko kaj bushol Glathengo ombudsmano. Kaj le Glathengo ombudsmano kerren buchi karing le 20 manush le glathenge haj le ternjimathenge chachimatha. Ame rodas te dikhas sar phirrel le glathengi konvecnia mashkar le manush, penas pa leste haj anas angle gindura pe sar te aven le zakonura haj regulura ando Svedo te shaj anen pe kodola ande le Glathengi konvecnia. Kaj le Glathengo ombudsmano so o kontakta le glathenca haj le ternjimathenca haj rodel te zhanel soske gindura si len andel hunji

pushimatha. Kodo zhanimos so ame las pa sar trajin le glathi haj le ternjimatha djes ando djes, bishavas ame dur kaj le komuni, landstingura, themeske departamentura, dazhe vi kaj o regeringo haj o parlamento, kaj lenpe le deciziji. Le Glathengo ombudsmano si te:
• Inkerel haj te phiravel le glathenge haj le ternenge chachimatha.
• Tradel angle o phirajimos kathar le glathengi konvecnia.
• Thol sama pe o trajo haj inkerimos kathar le glathengi konvecnia.
• Thol kethanes o zhanimos pa o mangimos le trajosko kathar le glathi haj le ternne.
• Phiraven internationalno zhanimosko pharrujimos kruglom le glathengi konvecnia.

Barnombudsmannen
Pochtako adresi: Box 22106, 104 22 Stockholm
Adresstol hanesko: Norr Malarstrand 6
Telefona: 08-692 29 50
Faksa: 08-654 62 77
Email: info@barnombudsmannen.se
Internetoski righ: www.barnombudsmannen.se

